

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av
undervisning på yrkesprogram vid
Tumba gymnasium i Botkyrka kommun

Innehåll

Inledning

Fakta om Tumba gymnasium

Bakgrund och syfte

Frågeställningar

Resultat

Metod och genomförande

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning på yrkesprogram under hösten 2013 och våren 2014. Granskningen vid Tumba gymnasium i Botkyrka kommun ingår i detta projekt. På skolan granskades undervisningen i årskurs 2 på fordons- och transportprogrammets inriktning personbil.

Tumba gymnasium besöktes den 11-13 februari 2014. Ansvariga inspektörer har varit utredarna Åsa Kildén och Cecilia Palmqvist. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. Granskningen har ett uttalat elevperspektiv vilket innebär att inspektörerna under tre dagar har följt en klass i årskurs 2.

Kvalitetsgranskningen av undervisning på yrkesprogram genomförs i ytterligare 63 gymnasieskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som har ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Fakta om Tumba gymnasium

Tumba gymnasium är en gymnasieskola belägen i Tumba centrum, centralort i Botkyrka kommun. Vid granskningstillfället läser 1154 elever vid Tumba gymnasium och av dessa är det 46 elever som läser fordons- och transportprogrammet. Övriga program på skolan är bygg-och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, industritekniska programmet, restaurang- och livsmedelsprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet och ekonomiprogrammet. Skolan anordnar även två nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) vilka även en del elever på fordons- och transportprogrammet läser.

Undervisningen i fordons- och transportprogrammets yrkeskurser genomförs i fordonsverkstaden med intilliggande teorisalar. I verkstaden arbetar tre yrkeslärare och eleverna i årskurs ett och två med att serva och reparera kundbilar som en del av programmets yrkesinriktade kurser. Programmets tre yrkeslärare bildar ett arbetslag för vilket en av lärarna är programansvarig. Verksamheten på Tumba gymnasium leds av en rektor med stöd av sex biträdande rektorer. Rektorn tillträdde tjänsten i januari 2014. Den biträdande rektorn, som har operativt ansvar för fordons- och transportprogrammet, är även biträdande rektor för el- och energiprogrammet samt för restaurang och livsmedelsprogrammet.

Tumba gymnasium besöktes av Skolinspektionen för regelbunden tillsyn i december 2012. Resultatet av tillsynen (Dnr 43-2012:1015) visade bland annat att skolan brast i arbetet med att ge elever ledning och stimulans och att elever, som läste fordons- och transportprogrammet, inte fick studiehandledning på sitt modersmål trots att de hade behov av detta.

Bakgrund och syfte

I och med reformeringen av gymnasieskolan 2011 renodlades skillnaderna mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Syftet med reformen var att bättre förbereda eleverna för kommande arbete eller vidare studier samt att öka genomströmningen i gymnasieskolan. En bättre genomströmning i gymnasieskolan är en vinst både för individen och för samhället. Genomströmningen skiljer sig mellan olika program, där avbrotten överlag är vanligare på yrkesförberedande program än på studieförberedande program. Elever som avbryter sina gymnasiestudier uppger själva att de saknar motivation för skolan, att utbildningen upplevs som meningslös och att skolan inte gett det stöd eleverna har behov av.

Elever som har avbrutit sina studier har många gånger inte upplevt att de varit delaktiga i beslut om arbetssätt och arbetsformer i skolarbetet och det som för-

väntats göras i skolan har inte stämt överens med vad eleverna själva velat. Enligt forskningen blir elever mer studiemotiverade när de upplever att de själva kan vara delaktiga i att utforma undervisningen och dess innehåll. Självtändighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.

Forskningen visar även att eleverna upplever det som mer motiverande och mer meningsfullt med yrkesämnena då de själva kan identifiera sig som exempelvis en blivande kock eller mekaniker och att de får arbeta med något "som är på riktigt". Yrkesämnena kan också fungera som en ingång till motivation och självförtroende även för de gymnasiegemensamma ämnena. I arbetet med yrkesämnena kan eleverna se behov av att använda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnena. Lärande underlättas om det sker i meningsfulla sammanhang, exempelvis genom att i ämnet matematik räkna ut måtten på något som ska tillverkas.

Lärarna har en central roll i att, medvetet eller omedvetet, påverka elevernas motivation och självbild. Det är inte ovanligt att elever på yrkesprogram har erfarenheter från stödundervisning i grundskolan. För elever som har tidigare negativa erfarenheter är det extra viktigt att inte försättas i situationer där de misslyckas igen. Istället gynnas elevernas självförtroende av att de får känna att de lyckas och får bekräftelse på sin progression. Därför är det viktigt med tydlig och löpande återkoppling.

Elever på yrkesprogrammen har ofta relativt låga meritvärden från grundskolan, något som kan vara en indikation på att eleverna inte fått tillräckligt stöd eller motiverats i tillräcklig omfattning under tidigare studieår och att det därför i denna elevgrupp finns stödbehov, bristande motivation och negativa erfarenheter från tidigare studier. Skolverket har påtalat att stödinsatser ofta sätts in för sent. Det konstateras att särskilt stöd främst ges i gymnasiegemensamma ämnena, men sällan i programgemensamma ämnena, vilket också bekräftas av erfarenheter från Skolinspektionens sammanhållna tillsyn av utbildningsföretag.

Kvalitetsgranskningens syfte är att granska om elever på yrkesprogram får en ändamålsenlig undervisning som stärker deras motivation att lära, för att därigenom skapa goda förutsättningar för att eleverna ska nå utbildningens mål och slutföra utbildningen. Elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen utgör ett särskilt fokus i granskningen.

Frågeställningar

Möter undervisningen på yrkesprogrammen elevernas intressen, förväntningar och behov så att eleverna upplever undervisningen som meningsfull?

För att besvara den övergripande frågeställningen utgår Skolinspektionen från nedanstående underfrågor:

- Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?
- Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?
- Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?
- Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda bedömningsområden har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i undervisningen på fordons- och transportprogrammet inriktning personbil, och identifierat tre prioriterade utvecklingsområden och ett väl fungerande inslag på skolan. Dessa beskrivs nedan.

Utvecklingsområden

Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?

ELEVERNAS MÖJLIGHET ATT PÅVERKA UNDERVISNINGEN

En förutsättning för att eleverna ska kunna förstå vad det är de kan ges inflytande över är att de känner till utbildningens mål och innehåll så som det anges i läroplanen. Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen och läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande över både arbetssätt och innehåll. Skolan ska stimulera eleverna att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

Lektionsobservationer och intervjuer visar att lärare i yrkesämnena inte kan ange vilka kurser eleverna arbetar med inom yrkesämnena då många av kurserna samkörs. Vidare framgår av intervjuer med elever och lärare, att eleverna inte känner till fordons- och transportprogrammets examensmål. Lärare uppger dock att de på olika sätt försöker konkretisera och ibland förenkla ämnesmål och kunskapskrav för att eleverna ska känna till dessa. Lektionsobservationerna i samband med granskningen visar dock inga sådana exempel på hur lärarna klargör ämnesmål och kunskapskrav för eleverna.

Eleverna uppger i intervju att det bara är läraren som bestämmer innehåll och arbetssätt då de läser gymnasiegemensamma ämnen. Eleverna ifrågasätter dessutom att de skulle kunna ha någon möjlighet att påverka dessa ämnen.

Läraren har ju sin kursplan så det spelar ju ingen roll vad de tycker, menar eleverna. I yrkesämnena uppger eleverna att de kan påverka innehållet något mer. De kan till exempel be att få göra något annat om de har fått många likadana arbetsuppgifter i verkstaden. Lärare uppger i intervju att de i yrkesämnena efterfrågar elevernas erfarenheter och synpunkter men att det i slutändan är läraren som avgör vilka arbetsuppgifter som eleven ska utföra i verkstaden. Det autentiska arbetssättet, där skolan bedriver en verkstad med riktiga kundbilar, gör att det måste vara mer lärarstyrt. Det är en konsekvens av att arbetet måste bli utfört på utsatt tid och det förstår eleverna, menar intervjuade lärare. Vidare uppger fordons- och transportprogrammets lärare att skolläningen vill att eleverna ska utvärdera undervisningen men att eleverna inte alltid vill fylla i enkäter eller bidra med sina åsikter på klassråd och elevråd. Eleverna kommer till skolan för att få struktur och lära sig ett yrke och de vill inte alltid ha inflytande menar lärare. Rektorn uppger att det formella elevinflytandet på skolan, genom klassråd och elevråd, fungerar bra. Dock menar rektorn att det är elevinflytandet över undervisningen som är det viktigaste och skolläningen upplever att fordons- och transport eleverna ges relativt mycket inflytande inom yrkesämnena jämfört med elever inom andra program på skolan.

Granskningen visar att målen för ämnen och kurser klargörs i många fall men att detta kan göras tydligare vad det gäller examensmålen samt vilken kurs eleverna arbetar med inom yrkesämnena. Skolinspektionen bedömer att elevernas studiemotivation, i främst de gymnasiegemensamma ämnena, kan stärkas om undervisningen utvecklas så att eleverna är med och påverkar i större utsträckning.

INDIVIDANPASSNING EFTER ELEVERNAS BEHOV, INTRESSEN OCH ERFARENHETER

För att anpassa undervisningen är det viktigt att läraren tar reda på elevernas behov, kunskaper och erfarenheter. För att undervisningen ska hålla god kvalitet är det viktigt att läraren stimulerar och utmanar eleverna samt låter dem arbeta i olika takt med olika uppgifter.

Granskningen visar att det varierar i vilken grad undervisningen individanpassas på fordons- och transportprogrammet. 2 av 10 elever svarar i granskningens elevenkät att lärarna ger dem för enkla arbetsuppgifter och elever uppger i intervju att undervisningen i gymnasiegemensamma ämnen ligger på en för låg nivå. Nivån upplevdes som så låg att högrepresterande elever uppger att de inte lärde sig något på lektionerna och därför valde att göra en särskild prövning i några ämnen. Dessa elever menar att undervisningens lagts på en nivå för betyget E och att de inte fick några extra utmaningar för att nå högre. Det var meningslöst att gå på lektionerna för de lärde sig inget nytt, uppger elever. Lärare i gymnasiegemensamma ämnen beklagar att eleverna valde att göra prövning

Rapport

2014-03-31

7 (13)

Dnr 400-2013:2457

framför att delta på lektionerna kursen ut. Lärarna gjorde vad de kunde för att individanpassa men menar att de var tvungna att lägga undervisningen på en lägre nivå för att även få med sig de många elever som hade svårt att uppnå de lägsta kunskapskraven. Lärare menar även att hela gruppen blev lidande av att de högpresterande eleverna försvann, då de högpresterande eleverna i en klass gynnar hela gruppens utveckling. Skolinspektionen konstaterar att bristande individanpassning kan ha lett till att resultaten blivit sämre för elevgruppen som helhet. Prövningarna ledde till betyget C och Skolinspektionen ställer frågan om eleverna inte hade kunnat nå ännu längre i sin kunskapsutveckling om undervisningen istället hade individanpassats tillräckligt. Enligt skollagen ska de elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås, få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. I det här fallet behöver Tumba gymnasium förbättra kvaliteten på undervisningen i en del av de gymnasiegemensamma ämnena.

Lärare i yrkesämnena menar att skolan måste bygga upp elevernas självförtroende och att detta är den verkliga utmaningen vad det gäller individanpassning. Utbildningen och kunskapen i yrkesämnena måste få ta tid menar yrkeslärarna. Elever uppger också i intervju att yrkesämnena individanpassas efter deras olika förutsättningar och behov. De får arbeta med lättare eller svårare uppgifter beroende på vad de klarar av. Något som även lektionsobservationerna i samband med granskningen visar.

Eleverna i årskurs ett och två arbetar med yrkesämnena varannan vecka. Den veckan som eleverna inte arbetar med yrkesämnena har de undervisning i gymnasiegemensamma ämnen under tre skoldagar. Två dagar varannan vecka är eleverna lediga från skolan. Rektorn, lärare och elever uttrycker oro och missnöje över de lediga dagarna som inte används till undervisning trots att det finns elever som behöver mer undervisningstid för att uppnå kunskapskraven i flera ämnen. I och med reformen av gymnasieskolan 2011 har skolan lagt färre undervisningstimmar i gymnasiegemensamma ämnen och då fungerar inte det tidigare systemet med varannan vecka kärnämnen och varannan vecka karaktärsämnen, menar rektorn. Eftersom det är viktigt att utbildningen individanpassas så att alla elever kan uppnå målen, bedömer Skolinspektionen att Tumba gymnasium behöver utveckla mer flexibla lösningar kring schemat. Det är viktigt att utbildningen organiseras som heltidsstudier och att alla elever får möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Vidare framgår av intervjuer med lärare att det på fordons- och transportprogrammet finns en grupp elever som har gått i svensk skola under endast ett fåtal år och som har stora problem med att tillgodogöra sig utbildningen på grund av språkliga svårigheter. Lärare menar att de känner sig otillräckliga och att eleverna behöver mer hjälp och språklig handledning för att klara av ut-

bildningen. Lärarna känner inte till att skolan ska erbjuda studiehandledning till de elever som har behov av det. Rektorn beskriver att skolan köper in studiehandledning på modersmålet från specialistenheten i Botkyrka och enligt representanter för elevhälsan kan det vara svårt att få tag på handledare i alla språk. Just den här elevgruppen på fordons- och transportprogrammet har inte fått studiehandledning på modersmålet uppger rektorn. Skolinspektionen bedömer att det är viktigt att lärarna individanpassar undervisningen för alla elever, så att de kan tillgodogöra sig undervisningen på programmet oavsett språksvårigheter och hur länge de varit i Sverige. De elever som har behov av studiehandledning på modersmålet behöver få detta så som det anges i skollagen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att alla undervisande lärare behöver knyta undervisningen till examensmålen och klargöra dessa för eleverna. Lärarna i gymnasiegemensamma ämnen behöver se till att eleverna ges inflytande över undervisningen och att undervisningens anpassas efter elevernas behov och kunskaper så att arbetet stimulerar och utmanar eleverna. Rektorn behöver leda lärarna i detta arbete och särskilt säkerställa att lärarna har och ges förutsättningar för att individanpassa undervisningen. Rektorn behöver se till att undervisningen individanpassas för alla elever och att de elever som har behov av studiehandledning på modersmålet får detta.

Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?

SAMVERKAN FÖR ELEVERNAS LÄRANDE

Med "meningsfulla sammanhang" avses i granskningen att undervisningen ska kopplas till sammanhang av relevans för elevernas valda yrkesinriktning. Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av undervisningen från elevernas första dag på programmet. Enligt läroplanen ska lärarna organisera och genomföra arbetet så att eleverna både får möjlighet till ämnesfördjupning, till överblick och sammanhang och möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

Elever uppger i intervju att lärare i gymnasiegemensamma ämnen inte får undervisningen att kännas meningsfull och relevant. Flera lärare informerar eleverna om vad de ska göra och kunna men någon koppling till yrkesämnena på fordons- och transportprogrammet finns inte, menar eleverna. Däremot tycker de att teorilektionerna inom yrkesämnena känns meningsfulla. Här brukar läraren visa hur allt hänger ihop. Eleverna räknar på fordonsteorin, men den matematikundervisningen är inte kopplad till det gymnasiegemensamma ämnet matematik. Eleverna tänker att läraren i matematik inte känner till vad de arbetar med inom yrkesämnena och därför inte kopplar kursen till fordons-

Rapport

2014-03-31

9 (13)

Dnr 400-2013:2457

matematiken. Bilden som eleverna ger bekräftas delvis av lektionsobservationerna i granskningen.

Av intervju med lärare och rektorn framgår att lärarna i gymnasiegemensamma ämnen och yrkesämnena inte samverkar med varandra i tillräcklig grad. Yrkeslärarna i arbetslaget har egna möten och de träffar sällan lärarna i gymnasiegemensamma ämnen. Rektorn och lärarna uppger att lärarna i gymnasiegemensamma ämnen har sin tillhörighet i andra program och de lärare som undervisar eleverna från fordons- och transportprogrammet har bytts ut varje läsår. Rektorn menar att samverkan mellan lärare i olika ämnen är viktig för att moment inom de gymnasiegemensamma ämnena ska kunna knytas till elevernas valda yrkesinriktningar. Detta brukar kallas för infärgning och enligt rektorn försvårar årets tjänstefördelning både samverkan och infärgning. Inför kommande läsår tänker sig rektorn därför en annan organisation för att gynna samverkan mellan lärare och ämnen. Även lärarna är kritiska till den rådande organisationen, där lärare i gymnasiegemensamma ämnen byts ut varje läsår och därmed inte knyts till fordons- och transportprogrammet. Lärare, i både yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen, ser stora fördelar med samverkan. De uppger att eleverna blir mer positiva då de ser sammanhangen i utbildningen och att detta skulle kunna leda till en bättre arbetsmiljö för lärarna i gymnasiegemensamma ämnen. Som lärare i gymnasiegemensamma ämnen kan man bygga upp en bank med uppgifter som har med elevernas yrkesinriktning att göra, om man får kontinuitet i tjänsten, resonerar lärare vid intervju med Skolinspektionen. Innehåll i gymnasiegemensamma ämnen och yrkesämnena kan samköras. Byte av lärare, schema, tjänstefördelning och tid är faktorer som försvårar samverkan, uppger lärare.

Enligt Skolinspektionen finns det goda möjligheter till förändring och utveckling på fordons- och transportprogrammet vid Tumba gymnasium. Detta eftersom både lärare och skolledning uppger att samverkan mellan lärare leder till att undervisningen kopplas mot sammanhang och relevans för elevernas valda yrkesinriktning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningens kvalitet behöver förbättras genom att alla undervisande lärare anknyter kunskapsinnehållet till utbildningens yrkesutgång och examensmål. Skolan behöver utveckla en fungerande samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen. Rektorn behöver stötta lärarna genom att ge förutsättningar och ange former för hur samverkan mellan olika ämnen och lärare kanske.

Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?

LÄRANDE BEDÖMNING FÖR ELEVERNAS UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Med "kontinuerlig återkoppling" avses i granskningen att eleverna, såväl individuellt som på gruppnivå, får fortlöpande information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna. I formativ eller lärande bedömning sätts styrkor och svagheter i elevens kunskaper i relation till aktuellt kunskapskrav för att visa på elevens utvecklingsmöjligheter. Enligt fordons- och transportprogrammets examensmål ska utbildningen ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera över sitt eget lärande utifrån olika arbetsuppgifter och därigenom få en förståelse av sin egen yrkesutövning och yrket i stort.

Lektionsobservationer och intervjuer visar att eleverna i många fall endast bedöms summativt i de gymnasiegemensamma ämnena. Eleverna blir bedömda först efter att de är klara med ett arbetsområde och bedömningen sammanfattar då vilken kunskapsnivå eleverna har uppnått. I detta ingår att lärare planerar undervisningen så att de får en tydlig bild av elevernas kunskapsnivå först då eleverna har skrivit prov på ämnesområdet. Under observerade lektioner läser eleverna text och svarar på instuderingsfrågor utan genomgång. Lärare i gymnasiegemensamma ämnen uppger i intervju att de önskar att få bedöma formativt och lärande men att detta är svårt då de arbetar med eleverna i en kort, teoretisk kurs. Många moment måste gås igenom, eleverna får en chans att visa sin kunskap och sedan måste arbetsområdet bedömas mot kunskapskraven menar de. Bara i de fall då eleven inte klarar kunskapskraven, och arbetet måste göras om, kan det bli frågan om kontinuerlig återkoppling och formativ bedömning menar lärare. Skolinspektionen bedömer att den kontinuerliga återkopplingen behöver utvecklas vad det gäller gymnasiegemensamma ämnen.

Vidare visar lektonsobservationerna i samband med granskningen att yrkeslärarna ger eleverna en viss form av återkoppling i samband med arbetet i verkstaden. Återkopplingen är dock inte på något tydligt sätt kopplad till kunskapskraven och innebär således ingen formativ lärande bedömning, utan sker mer genom en tyst kommunikation. Elever beskriver den tysta återkopplingen som att de vet att de har utvecklats och blivit bättre på arbetet i verkstaden då läraren ger dem svårare uppgifter. Om de får utföra exempelvis ett kamrembyte, vilket är ett svårt moment, då vet de att det har gått bra. Men om läraren står bredvid och hjälper dem hela tiden då vet de att de inte uppfattas som tillräckligt kunniga. De elever som uppfattar sig som mindre kunniga får hjälp av kamrater och lärare. Lärarna menar att dessa elever behöver repetera momenten många gånger för att de ska få självförtroende i att utföra uppgifterna.

Under de praktiska yrkeslektioner som Skolinspektionen tar del av, samlas inte eleverna och läraren för att reflektera kring vad eleverna lärt sig under arbetet. Eleverna berättar dock att lärare i yrkesämnena samlar dem en gång i veckan och då går igenom vad de gjort som är bra, en slags gemensam feedback. Elever uppger även att lärare i yrkesämnena kan be dem att hjälpa en annan elev med arbetet. När detta sker vet eleverna att de är bra på något som de får dela med sig av. Lärare i yrkesämnena uppger att återkoppling i yrkesämnena sker genom att läraren och eleven går igenom ett utfört arbete med en kundbil. Eleverna skulle kunna reflektera mer över arbetet och undervisningen, anser lärarna. Rektorn uppger att ett utvecklingsområde på skolan och programmet är att arbeta mer språkutvecklande och att återkopplingen till eleverna då blir central. Lärare uppger dock att problemet är att eleverna inte har några direkta sluttider på eftermiddagen och att det därför är svårt att samla ihop hela klassen för gemensam reflektion i slutet av dagen. Eleverna arbetar tills de är klara med dagens uppgift och kundbil. Några elever stannar kvar och får feedback av kunderna som hämtar sina bilar. Denna feedback är autentisk och stärker elevernas självförtroende, menar lärarna. Alla elever stannar dock inte kvar och får feedback av kunderna. En del elever slutar istället tidigare och går hem för dagen då de är klara. Lärarna anger att det av organisatoriska skäl är bra om bara några elever är med då kunderna kommer på eftermiddagen. Skolinspektionen bedömer att det då är viktigt att lärarna säkerställer att eleverna turas om så att alla elever får möjlighet till denna kontinuerliga återkoppling i kundbemötandesituationen.

Skolinspektionen bedömer att eleverna på fordons- och transportprogrammet ges en viss form av återkoppling i yrkesämnena. Lärare i yrkesämnena arbetar mycket med att stärka elevernas självförtroende vilket gynnar elevernas motivation och individanpassningen av undervisningen. Undervisningens kvalitet kan dock förbättras ännu mer, och utvecklas ytterligare, om lärarna arbetar mer språkutvecklande och om de mer medvetenhet kopplar återkoppling och bedömning mot de aktuella kunskapskraven och examensmålen. Detta förutsätter att mål och kunskapskrav är tydliga för lärarna och eleverna. En del av den lärande reflektionen går förlorad om de fria sluttiderna innebär att eleverna inte kan samlas vid slutet av skoldagen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna på Tumba gymnasiums fordons- och transportprogram behöver utveckla den formativa lärande bedömningen där elevernas styrkor och svagheter sätts i relation till aktuella kunskapskrav för att visa på utvecklingsmöjligheter. Undervisningens kvalitet kan förbättras ytterligare om lärarna på Tumba gymnasium utvecklar mer variation av bedömningsformer och bedömningar ur olika perspektiv. Ett språkutvecklande arbetssätt kan stärka elevernas verbala och reflekterande förmåga.

Till exempel kan eleverna få uttala sig både om lärarens bedömning och om sitt eget lärande, ett sätt att träna eleverna i kritiskt och reflexivt tänkande.

Väl fungerande inslag

KUNSKAPSSINNEHÅLL I MENINGSFULLA SAMMANHANG FÖR ATT KONKRETISERA LÄRANDET

Eleverna på Tumba gymnasiums fordons- och transportprogram gör allt sitt arbetsplatsförlagda lärande (APL) i årskurs tre. Under detta utbildningens sista år har eleverna APL fyra dagar i veckan under alla skolveckor. Systemet med en samlad praktik i årskurs tre har lyfts på yrkesråd och både lärare och rektor uppger att detta har gett goda resultat. Anledningar som anges till de goda resultaten är dels att företagen vill att elevernas APL ska ske med kontinuitet och dels att eleverna är mest redo för praktik på arbetsplats i årskurs tre. Tack vare detta har skolan lyckats knyta bra arbetsplatser till utbildningen. Det finns ett nära samarbete mellan yrkeslärarna och de fyra olika företag som handleder eleverna på APL. Många elever får arbete på sina företag då de har slutfört utbildningen, uppger lärare och rektor.

Då allt APL är förlagt i årskurs tre är det extra viktigt att undervisningen i årskurs ett och två bedrivs i för eleverna meningsfulla sammanhang menar lärare. Detta sker genom att alla praktiska moment inom yrkesämnena i årskurs ett och två sker i skolans egen verkstad där elever och lärare tar emot kundbilar för reparation och service. Eleverna får sin utbildning i en autentisk miljö, de får utföra olika uppgifter och kommer i kontakt med olika bilmärken. De språkutvecklande delarna inom yrkeskurserna tränar eleverna i kommunikation med varandra, läraren och de kunder som kommer och lämnar och hämtar sina bilar. Elever och lärare gör även studiebesök i årskurs ett och två. Detta för att skapa variation och motivera eleverna uppger lärare. Eleverna har bland annat besökt företag, bilskrot och olika mässor.

Eleverna som går i årskurs två berättar för Skolinspektionen att de ser fram emot tredje året och den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. De uppger att lärarna kommer att matcha varje elev mot rätt praktikplats och att de är väl förberedda. Det är bra att yrkeslärarna är hårda med tider och disciplin för så är det i arbetslivet också menar eleverna. De ger som exempel på detta att de inte kan titta på mobiltelefonen hela tiden eftersom arbetsresultatet inte blir lika bra då. Eleverna uppger att en av fördelarna med att arbeta med kundbilar är att de känner ett ansvar och att deras arbete i skolan är på riktigt. Lärare och rektor menar att eleverna på fordons- och transportprogrammet får relevant och omfattande APL och de är väl förberedda inför kursernas arbetsplatsförlagda delar.

Metod och genomförande

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen kvaliteten på undervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram vid 64 skolor i landet. Av dessa skolor har 54 kommunala huvudmän och 10 fristående huvudmän.

Granskningen har avgränsats till en klass i årskurs 2 på det aktuella programmet och inriktningen. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av schema, klasslista och poängplan för den aktuella klassen samt protokoll från skolans lokala programråd. Rektorn på det granskade programmet har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Utöver detta har en enkät genomförs med elever vid det granskade programmets årskurs 2. I samband med besöket har inspektörerna tagit del av gällande åtgärdsprogram, betygskatalog och individuella studieplaner i den aktuella klassen.

Vid besöket har lektioner i ämnena personbilsteknik och naturkunskap observerats. Elever har intervjuats både enskilt och i grupp. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.